

Unificarea drepteii: testul parlamentarelor

(Mearging of the Right in Romania: the elections test)

Sabin DRĂGULIN
Silvia ROTARU

Abstract: *This is a incipient analysis which aim is to present some points of view that have coagulated in the short period since the general elections on December 11th, 2016. Our approach is trying to identify those well-known elements for the specialists, which have generated the downward slope for PNL, since the local elections in June 2016 to the parliamentary elections in December. We aim to make this endeavor because we believe that this party political result was the surprise element of these elections.*

Keywords: *romanian general elections, voting, electoral campaign, PNL, PSD, USR.*

Introducere

Alegerile pentru Parlamentul României din 11 decembrie 2016 prezintă un moment important în procesul de traziție al statului și societății românești către modelul unui regim politic consolidat și realizarea întăririi instituțiilor fundamentale necesare activității funcționale a statului de drept.

Încă de la început, trebuie să observăm că alegerile din anul 2016, fie că le luăm în considerare pe cele locale, fie pe cele generale, s-au desfășurat după reguli parțial noi sau noi la nivelul legislației electorale, care, din punctul nostru de vedere au avut o influență importantă.

În cazul alegerilor locale a apărut noutatea alegerii indirecte a președintelui de Consiliu Județean, în urma votului politic exprimat de consilierii județeni aleși. Această reformă a înlocuit alegerea directă a președintelui. Motivația logică a demersului, ce a provenit din rândurile celor două mari partide politice care au dominat spațiul politic în perioada 2012-2016 respectiv PSD și PNL, a fost aceea a diminuării rolului Președintelui Consiliului Județean, văzut în spațiul public ca un baron local. Existența votului direct, în acest caz, a creat o anomalie la nivelul raporturilor de putere din interiorul partidelor, unde legitimitatea Președintelui Consi-

liului Județean era foarte mare în raport cu cea a președintelui de partid, în condițiile în care acesta din urmă putea să provină din rândul deputaților sau al senatorilor, ceea ce implica primirea unui număr mai mic de voturi pentru alegerea sa. Astfel, în ultimele legislaturi a apărut fenomenul baronizării partidelor, adică apariția unor factori de putere locali reprezentați de oamenii politici aleși în aceste funcții care ajungeau să transforme în feude propriile județe. Din punct de vedere politic, decizia în partide aparținea voinței baronilor care impuneau la nivel central atât principalele obiective politice ce trebuiau promovate în cadrul activității guvernamentale, cât și formele de finanțare a autorităților locale.

Revenind, pe fondul imaginii negative din spațiul public al baronilor, PSD și PNL au promovat această reformă electorală cu scopul de a scădea din puterea politică a acestora, chiar dacă oficial această poziție nu a fost asumată public niciodată.

A doua modificare majoră la nivelul legislației electorale a privit revenirea la modalitatea de a alege reprezentanții în cadrul camerei inferioare a Parlamentului, respectiv Camera Deputaților și pe reprezentanții din cadrul camerei superioare, respectiv Senatul. Începând cu anul 2008 a fost introdus în România sistemul uninominal de vot într-un singur tur cu distribuție proporțională a mandatelor¹.

Acest sistem de vot, care își propunea să aducă cât mai aproape

omul politic de cetățean, s-a dovedit a fi falimentar. Aici este necesar să facem o scurtă analiză. Ideea de a schimba sistemul de vot proporțional pe liste, care implică realizarea unei liste închise decisă de liderii de partid și confirmată de către președintele formațiunii politice este în mod principal corectă. Ceea ce nu s-a luat în discuție la momentul adoptării acestei legi, în martie 2008, a fost aceea a faptului că un sistem politic uninominal se aplică în condițiile în care există o tradiție democratică consolidată, reguli democratice încetățenite și o clasă politică matură. Ei bine, la două decenii de la răsturnarea regimului comunist în România s-a dovedit că nici unul dintre aceste criterii preliminare obligatorii nu erau îndeplinite, ceea ce a condus la consolidarea corupției în politică prin generalizarea metodelor de „cumpărare” a votului cetățeanului prin intermediul mitei electorale. Corupția s-a manifestat prin forma acordării unor produse de larg consum în perioada campaniei electorale și a unor sume de bani în ziua alegerilor. Interesant este că se ajunsese la o competiție în rândul candidaților în acordarea acestor „ajutoare” ceea ce a deschis larg porțile corupției în zona politică. Din nevoia de a face față cheltuielilor, atât candidații, cât și partidele au acceptat sume de bani provenite din fapte de corupție și din zona neagră a economiei, ceea ce a condus la realizarea unei conexiuni periculoase pentru regimul demo-

cratic românesc, respectiv cea dintre politică și spațiul infrafracțional. Revenirea la sistemul proporțional pe liste pentru alegerile parlamentare din anul 2016 și adoptarea unei legi electorale² cu prevederi stricte în domeniul cheltuirii banilor în perioada campaniei electorale a condus la scăderea nevoii partidelor politice de a avea bugete mari. Din punct de vedere politic, decizia punerii pe listă în cadrul circumscripțiilor din județe a candidaților a revenit președintelui de partid și a forurilor de conducere ceea ce a condus la o reechilibrare a raporturilor de forță din interiorul partidelor.

Partidul Național Liberal și anul electoral 2016: alegerile locale

Tema principală pe care dorim să o analizăm pe parcursul următoarelor pagini este aceea a modului în care, singurul partid parlamentar aflat la dreapta ideologică în spațiul politic românesc, respectiv PNL a „reușit” să se claseze pe locul al doilea în opțiunea cetățenilor cu drept de vot, care s-au prezentat la turul de scrutin din 11 decembrie 2016, la o distanță de 25 de puncte procentuale față de Partidul Social Democrat.

Pentru a înțelege acest rezultat este nevoie să realizăm o scurtă incursiune în istoria recentă a PNL. Alegerile prezidențiale din 2014 au fost fără doar și poate momentul de refacere a imaginii dreptei românești și o revenire în forță, după ruperea Alianței Dreptate și Adevăr în 2007.

Victoria lui Klaus Iohannis a fost și prima confirmare a oportunității fuziunii dintre PNL și PD-L și a ideii conform căreia partidele de dreapta trebuie să se unească într-un singur bloc pentru a face față stângii coagulate în zona PSD și crearea, în mod real, pentru prima dată în istoria politică postdecembristă, a bipolarismului. Una dintre noutățile alegerilor din anul 2014 a fost aducerea la vot pentru prima dată în ultimii zece ani, a unei noi categorii de alegători, pe fondul unei emoții de tip negativ, create în spațiul public în urma evenimentelor de la primul tur, petrecute la secțiile de votare din Diaspora.³

În același timp, victoria candidatului dreptei unite la prezidențiale a reprezentat, în mod paradoxal, și punctul de slăbiciune a acestei construcții politice. Timp de aproape doi ani, PNL a încercat în permanență să se sprijine pe cota de încredere pe care o avea Klaus Iohannis fără să încerce să devină o forță politică omogenă și de sine stătătoare. Chiar dacă aceasta a suferit ceva fluctuații, ele nu au fost majore sau relevante, în contextul în care se menținea în continuare ca fiind primul în topul încrederii românilor, mult peste scorul partidului și implicit al oricărui lider din interior. Conform sondajele CSOP⁴ și INSCOP⁵ din 2015, Klaus Iohannis avea o cotă de încredere în jurul a 60 de procente.

Alegerile locale din iunie 2016 au confirmat faptul că PNL era cel mai mare partid politic de dreapta

din România și al doilea în preferințele românilor. Cu toate că la nivelul percepției mass-mediei, rezultatul a fost un eșec major pentru PNL, în interiorul partidului scorul obținut a fost văzut ca un câștig, chiar dacă victoria a fost indiscutabil de partea PSD. Să nu uităm că, prin Legea Electorală s-a hotărât ca edilii să fie aleși dintr-un singur tur de scrutin ceea ce a favorizat primarii în funcție. Este necesar să ne amintim că prin Ordonanța de Urgență 55/2014 promovată de Guvernul Ponta, declarată ulterior neconstituțională de Curtea Constituțională,⁶ PNL a pierdut nu mai puțin de 256 primari dintr-un total de 808⁷, iar PD-L 224 din 769, așadar cumulul de primari rămași al celor două partide era de 1097⁸. În procente, viitorul PNL a pierdut 30% din primarii săi. În cazul PSD situația este diferită. Înainte de OUG 55 acesta avea 1192 de primari, iar după încheierea perioadei de migrare 1628. Totalizând, PNL și PDL au pierdut 480 de primari ca urmare a ordonanței, în timp ce PSD a câștigat 436. Observăm cum majoritatea acestor primari au migrat către PSD.

După alegerile locale, PNL a obținut un număr de 1081 de primării, iar PSD 1677. Practic, cele două partide și-au securizat pozițiile în administrația locală, acestea fiind avantajate în mod evident de prevederea alegerii primarilor într-un singur tur. Totuși, efectele OUG nr. 55 au fost pozitive pentru PSD, chiar dacă reglementarea a fost consi-

derată neconstituțională și deci, mișgrația era ilegală. Acest aspect a avut un rol important în jocul politic de la alegerile locale și prin extensie, la alegerile parlamentare.

Diferența dintre cei doi adversari nu era una de necompensat, cu atât mai mult cu cât PNL avea, la acel moment, avantajul de a fi pe aceeași poziție cu Guvernul și Președintele. Se creau deci, premisele pentru un rezultat foarte bun în alegerile parlamentare ce aveau să aibă loc câteva luni mai târziu. Această afirmație a reieșit și din spusele, strategului principal al partidului, Vasile Blaga: „Partidul Național Liberal a obținut la aceste alegeri locale cel mai bun scor din 1990. Rezultatele arată cât de corectă a fost decizia fuziunii. Dacă în momentul fuziunii, după competiția de la europarlamentare, cele două partide aveau 27% și la prezidențiale au obținut 29%, iată că acum PNL are următoarele rezultate: 31% pe vot politic, la consilii județene, și peste 1000 de primari.”⁹

Cu toate acestea, în urma alegerilor s-a verificat un fapt îngrijorător care se va dovedi semnificativ în perspectiva alegerilor parlamentare. Îl putem numi în mod generic factorul „București”. Pierderea acestui fief electoral tradițional al PNL a fost cauzată de doi factori importanți. Pe primul l-am numi „pesederizarea Bucureștiului”, care a început cu cel dintâi mandat al primarului Sorin Oprescu, un apropiat cunoscut al PSD și al lui Ion Iliescu, care a candidat ca

independent în anul 2008. Formula a permis „independentului” Oprescu să câștige Capitala mergând și pe un trend crescător al PSD. Sorin Oprescu a reușit să securizeze și să fidelizeze un electorat important al Capitalei, reprezentat de pensionari și oameni dependenți de ajutoare sociale, în special prin două măsuri. Prima dintre acesta a privit plata de către Primăria Generală, a subvențiilor acordate pe gicacalorie, ceea ce a menținut prețurile pentru apa caldă și încălzire la un nivel suportabil pentru categoriile amintite, iar a doua a fost acordarea gratuității pe mijloacele de transport în comun de suprafață. Bazându-se pe acest electorat captiv, aflat în bazinul electoral tradițional al PSD și în sfera de interes al acestuia, pentru prima dată în istoria Bucureștiului, victoria stângii a fost totală, atât la sectoare, cât și la Primăria Capitalei.

Al doilea factor poate fi numit „userizarea” electoratului liberal. PNL pierde Bucureștiul în întregime din cauza apariției unei noi forțe politice pe aceeași zonă electorală: Uniunea Salvați Bucureștiul (USB), transformată după succesul de la locale, în Uniunea Salvați România (USR), care a preluat o parte importantă din electoratul anti-PSD.¹⁰

Din acest punct de vedere, se pune problema de către specialiști, dacă, în logica alegerilor parlamentare, experiența de la București se putea generaliza la național prin participarea USB la alegerile parlamentare.

USR reprezenta concretizarea juridică a demersurilor civice începute odată cu protestele împotriva proiectului Roșia Montană și continuate cu cele împotriva Guvernului Boc, a Guvernului Ponta, atingând apogeul după incendiul de la Colectiv. Este vorba despre un nou curent de gândire care pune egal între toate partidele politice postdecembriste și care consideră că întreaga clasă politică este perimată, motiv pentru care e nevoie de oameni noi, specialiști care să nu fie politicieni-vedetă. Nicușor Dan, liderul USR, a afirmat în campania sa pentru Primăria Bucureștiului, la dezbaterile organizată de Grupul de Dialog Social în perspectiva alegerilor locale, că formațiunea pe care o conduce „nu este nici de stânga, nici de dreapta”. Practic, acest nou curent de gândire apărut în România clamează dispariția ideologiilor având un discurs îndreptat către clasa de mijloc. USR se adresează în special tinerilor cu studii superioare care nu au probleme în a se autoîntreține, cunoscuți în limbajul comun cu formula de „corporatiști”. Vocile din USR promovează de asemenea, ideea conform căreia toți guvernării din perioada post-comunistă au lucrat pentru interesul propriu sau de partid și nu au avut o viziune pentru România.

Acest discurs promovat de formatorii de opinie din interiorul USR sau a celor care au sprijinit această organizație devenită mai apoi partid politic, a încercat aducerea pe același plan PSD și PNL și avea ca

scop desprinderea unui corp electoral important din bazinul electoral al liberalilor și poziționarea ca partid anti-PSD. Lozinca „PSD, PNL aceeași mizerie” apărută în timpul manifestațiilor ulterioare tragediei de la Colectiv, a fost punctul de pornire. Aceste afirmații nu au afectat electoratul tradițional al PSD, ci pe cel al PNL, aspect concretizat în rezultatul alegerilor parlamentare.

Segmentul clasei mijlocii de care aminteam, era râvnit în egală măsură și de PNL, însă indiferent de proiectele sau mesajele adresate acestui electorat, mesajele liberalilor nu au fost credibile tocmai din cauza faptului că făceau parte dintr-un partid politic care de-a lungul vremii a deținut poziții de decizie și putere în stat. Interesant este că la acest moment nu s-a înțeles că transformarea USB într-un partid care să candideze la nivel național va prelua o parte semnificativă din electoratul PNL. S-a considerat că exemplul din București este limitat din cauza caracteristicilor specifice unei mari metropole și că nu se va replica în zona rurală și la nivelul orașelor mici și mijlocii. Ideea era că USR va activa un electorat care nu votează cu PSD, dar care nu vine la vot fiind dezamăgit de PNL, adică va reuși să capaciteze un nou tip de electorat, iar bazinul clasic al PNL nu era în pericol.

Rezultatul dezastruos obținut în Capitală a determinat mișcări semnificative în interiorul partidului și chiar ideea organizării unei Convenții anticipate. Chiar copreședintele Alina Gorghiu a recunoscut că nu i-a fost

străină ideea demisiei¹¹. Ședința Biroului Politic Național adus un nou vot de încredere conducerii¹² și a decis că declanșarea unei competiții interne ar muta atenția membrilor de la campania pentru alegerile parlamentare, ceea ce s-ar fi reflectat negativ în rezultatul alegerilor, dacă ar fi să interpretăm declarația lui Vasile Blaga: „Hai să câștigăm alegerile și este loc pentru toți”¹³.

O altă problemă care a fost luată în discuție a fost pierderea unor județe din Ardeal și Banat, unde PNL deținea supremația, în mod tradițional. Liberalii au pierdut în favoarea PSD, Consiliile județene din Bihor, Alba, Mureș, Caraș-Severin și Arad. De menționat că în aceste județe PNL are lideri importanți (Ilie Bolojan – primarul municipiului Oradea, Secretar general al partidului la acel moment, Mircea Hava – primarul municipiului Alba Iulia, Marcel Vela – primarul municipiului Caransebeș până în 2016, Gheorghe Falcă – primarul municipiului Arad). O explicație a acestui fenomen ar fi alegerea indirectă a Președintelui de Consiliul Județean, chestiune care a adus în ecuație votul politic, iar a doua ar fi că, toți acești lideri liberali și aici nu îi includem doar pe cei enumerați mai sus, nu au reușit să își capitalizeze imaginea spre partid. Pe scurt, voturile pentru primari nu coincideau cu cele pentru Consiliul Județean, la nivelul orașelor.¹⁴

Din punctul de vedere al mesajului promovat în campania electo-

rală, tema principală folosită de PNL pentru alegerile locale a fost integritatea. Astfel, toți candidații erau obligați să îndeplinească cele zece criterii de integritate¹⁵ impuse de decizia Consiliului Național de Coordonare din 11 decembrie 2015. Deși, lupta împotriva corupției era o temă principală de interes pentru electorat, în mod paradoxal, primarii care aveau sau au avut, sub o formă sau alta, probleme cu legea, indiferent de culoarea politică, au fost reconfirmați în funcție sau au câștigat pentru prima dată o primărie (Cătălin Cherecheș – primarul municipiului Baia Mare, Miricia Gutău – primarul municipiului Râmnicu Vâlcea, George Scripcaru – primarul municipiului Brașov, Mircea Muntean – primarul municipiului Deva, Lia Olguța Vasilescu – primarul municipiului Craiova, Robert Negoită – primarul Sectorului 3, Gabriel Mutu – primarul Sectorului 6). Apare aici un paradox care a destabilizat într-o oarecare măsură mesajul de forță al PNL. Deși românii susțineau lupta împotriva corupției, schimbarea clasei politice și integritatea politicianilor, totuși rezultatul alegerilor a scos în evidență o fractură logică. Într-un sondaj INSCOP realizat în noiembrie 2015, înainte de mișcările de la momentul Colectiv, 91,9% dintre românii cu drept de vot spuneau că nu ar vota un primar cu probleme legate de corupție¹⁶. Explicația nu poate fi una exactă, dat fiind faptul că nici sociologii nu au reușit să deslușească misterul, însă putem spune că în România cetățenii

votează emoțional, cu o ușoară doză de pragmatism după un criteriu simplu: dacă un candidat a făcut ceva sau nu pentru a satisface nevoile pe care oamenii le consideră importante pentru ei, indiferent dacă este sau nu corupt sau suspect într-un dosar de corupție. Această percepție este prezentă cu precădere în cadrul bazinelor electorale tradiționale ale partidelor. A apărut de aici o dilemă pentru liberali: susținerea vehementă a luptei împotriva corupției este sau nu populară și în ce măsură se reflectă aceasta în rezultatul alegerilor? Răspunsul pe care PNL l-a dat acestei probleme a fost nuanțarea mesajului prin introducerea a două noi teme: condamnarea abuzurilor atunci când acestea există și necesitatea unei legi a răspunderii magistraților¹⁷. Din punct de vedere moral și politic, PNL a ales un drum corect, însă după cum se observă din rezultatul alegerilor parlamentare, acesta nu a fost suficient pentru acea parte a electoratului care votează în mod ideologic cu liberalii alcătuit din generații tinere și instruite care au refuzat acest dualism și au preferat să se îndrepte către USR. Din această perspectivă, PNL se situa într-o poziție aproape imposibilă, deoarece se afla în fața propriului electorat care avea viziuni diferite: majoritatea tradițională care are abordări mai nuanțate apreciind mai mult elementul practic al activității primarilor și mai puțin problemele legate de justiție și o mică parte compusă dintr-un electorat mai

volubil, mai greu de adus la urne, dar vehement împotriva oamenilor politici care se confruntă cu acuzații de corupție. Din acest punct de vedere, vehemența mesajelor ce au privit lupta împotriva corupției i-a costat multe voturi pe liberali¹⁸. De ce? Încrederea românilor în politicieni și în partide politice este la un nivel foarte scăzut, adică actorii politici¹⁹ se confruntă cu o criză de credibilitate care se va reflecta după cum urmează să vedem, în prezența foarte mică la urne și într-un dezinteres extins la nivelul întregii societăți, pentru politică. Sigur, putem adăuga lipsa culturii civice și politice²⁰ pentru care cei care s-au succedat la guvernare în ultimii 27 de ani și în cei 45 de ani de regim comunist, sunt vinovați în totalitate.

Primordialitatea acordată integrității nu doar că nu a avut efectul dorit de liberali, dar a și dus la nemulțumiri interne generate de cei care nu se mai regăseau printre candidați, deoarece nu au mai îndeplinit criteriile, unii dintre aceștia optând pentru alte partide. Această realitate a condus la apariția unei hemoragii de resurse umane și financiare care s-a reflectat în dezorganizarea unor rețele electorale locale.

Revenind la situația din PNL de după alegerile locale, considerăm că deși au refuzat ideea unei Convenții anticipate, liberalii au înțeles că e nevoie de accelerarea fuziunii și au ales prin voturi ale Biroului Politic Național, conduceri unici în toate județele, pe baza propunerilor venite dinspre filiale. Totuși, s-a mers pe

același principiul al dualismului, președintele era reprezentantul unei vechi entități, iar prim-vicepreședintele, reprezentantului celeilalte componente.²¹ Lentoarea cu care s-a realizat fuziunea de la momentul noiembrie 2014 până la alegerile locale din 2016, a influențat și ea negativ scorul partidului, apărând situații de non-combat sau chiar de sabotare a alegerilor.

Alegerile parlamentare

Precampania a găsit PNL într-o situație grea, cu o fuziune dificilă și parțial realizată, pentru că deși existau conduceri unici în filiale, totuși conducerea centrală rămânea bicefală, la fel și în cazul organizațiilor speciale (excepție făcea Diaspora).

Momentul implicării copreședintelui Vasile Blaga în calitate de suspect într-un dosar instrumentat de DNA, chiar în precampanie, s-a concretizat prin demisia imediată a acestuia și alegerea unui președinte unic în persoana Alinei Gorghiu, copreședintele desemnat de vechii liberali. Aici apar mai multe aspecte: pe de-o parte, un avantaj rămas neexploatat de PNL prin prisma faptului că era singurul partid politic care în momentul alegerilor, era condus de o femeie din noua generație de politicieni, iar de cealaltă parte un dezavantaj prin privirea partidului de experiența indiscutabilă și recunoscută și autoritatea lui Vasile Blaga, un politician care a condus cu mână de fier fostul PD-L

în câștigarea proceselor electorale din ultimii 12 ani. Mai mult, în timp ce Alina Gorghiu era considerată un politician fără experiență și autoritate²² și cu insuficientă capacitate de a conduce un partid²³, Vasile Blaga avea o problemă serioasă în ceea ce privește imaginea publică perimată de moștenirea guvernării Boc, precum și de asocierea cu Traian Băsescu, dat fiind faptul că i-a fost șef de campanie. Referitor la acest aspect, trebuie să menționăm că Vasile Blaga a fost în permanență în opoziție, în interiorul partidului, față de Traian Băsescu, însă percepția publică nu mai putea fi schimbată și ce-i drept, nici fostul copreședinte liberal nu a făcut eforturi în acest sens, ci a fost mai degrabă preocupat de organizarea partidului și de înfăptuirea fuziunii. Una dintre temele sale predilecte în discursuri a fost unitatea partidului²⁴ și perceperea PNL ca o singură entitate.

Ca imagine, ieșirea din scenă a lui Vasile Blaga a coincis cu o dublare a favorabilității pentru Alina Gorghiu în sondajele de opinie, la capitolul încredere în personalitățile politice.²⁵ Problema a apărut însă, în momentul în care activul partidului, în special cel al vechiului PD-L, a început să simtă din ce în ce mai profund neimplicarea lui Vasile Blaga. Acesta a renunțat și la poziția de șef de campanie, în locul său, Biroul Politic Național din 1 octombrie 2016, alegându-l pe Gheorghe Falcă, președintele filialei Arad și primarul municipiului. Rumoarea cum că Vasile Blaga nu se mai

implică în campanie s-a răspândit foarte repede în partid, ceea ce a dus la o demobilizare a primarilor din partea vechiului PD-L, care au resimțit această lovitură ca o „predare a partidului”. Așa cum s-a arătat anterior, fuziunea era doar parțial dusă la îndeplinire, pentru că partea cea mai dificilă nu era cea administrativă, ci fără doar și poate conștientizarea acestui proces ca fiind benefic pentru ambele părți, natural și necesar pentru ca cele două partide să iasă din zona de balama, pe principiul „unde-s mulți puterea crește”. De multe ori, conflictele mărunte între vechile tabere au pus piedici fuziunii locale, aceasta la centru funcționând totuși suficient de bine pentru a da impresia unui singur partid.

De partea cealaltă, în PSD după rezolvarea cazului Ponta și plasarea acestuia în afara centrelor de putere s-a așternut liniștea, agenda politică de cancan fiind ținută în mare parte de PNL, asta și din cauza faptului că liberalii nu au fost preferații televiziunilor.²⁶

La *România TV* echipa Iohannis-Cioloș-PNL era prezentată ca fiind una cu rădăcini oculte care reprezintă interesele unor organizații secrete externe²⁷.

Antena 3 a preluat în discursul mediatic mai mult din mesajele PSD-ALDE și critica în mod constant Guvernul Cioloș²⁸, iar *Realitatea TV* a avut o înclinație mai puternică spre reprezentanții PSD și spre apropiații acestora, decât spre dreapta politică²⁹. Mai mult, la

principala emisiune de dezbateri produsă de Rareș Bogdan, „Jocuri de Putere”, care a avut un rol important în alegerea candidatului dreptei unite, Klaus Iohannis, în anul 2014, forța politică sprijinită a fost USR, și nu PNL. Este suficient să aducem aminte aici seria de întâlniri cu doamna Alina Mungiu-Pippidi care era recunoscută în spațiul public ca ideolog al USR³⁰.

PSD nu a dorit să anunțe un candidat pentru funcția de Premier, afirmând că important este programul de guvernare și nu persoana care îl va pune în practică.³¹ De fapt, social democrații nu au dorit să își vulnerabilizeze campania introducând în ecuație nume ce puteau fi atacat, vulnerabilizând partidul. Totuși, liderii susțineau că președintele Liviu Dragnea ar fi cel mai potrivit pentru a ocupa această funcție.³² Practic, în campania PSD a primat partidul, iar aceasta a fost dusă strict pe imaginea politică, dat fiind faptul că nici în acest caz, nu exista un lider care să se situeze din perspectiva imaginii publice, deasupra acestuia. Rîscul strategiei a fost tocmai discursul liberalilor care își acuzau principalii adversari că țin secret numele Premierului pe care aveau să-l desemneze în cazul în care ar fi câștigat alegerile pentru că, de fapt, scaunul ar fi rezervat pentru Liviu Dragnea³³.

Tema „Dragnea” a fost parte integrantă a mesajelor din perioada campaniei electorale deoarece, se mula foarte bine pe mesajul anticorupție în condițiile în care

Președintele social democrațiilor avea o hotărâre definitivă din partea instanței supreme, o condamnare penală cu suspendare pentru fapte săvârșite în timpul referendumului din 2012 pentru demiterea Președintelui României. Liberalii au mizat și pe un vot anti-PSD, partid pe care l-au prezentat ca fiind „nereformat” și care promovează interesele „condamnaților penali”: „Toată conducerea PSD are probleme; o să ajungă să desemneze premier din rîndul al șaptelea de la geam”³⁴ declara Alina Gorghiu în octombrie 2016, iar o lună mai târziu scria pe pagina sa de Facebook: „Diferențele dintre #PNL și PSD sunt azi mai clare decât oricând. PNL este partidul modernizării naționale, în timp ce PSD a fost și rămâne partidul stagnării. Partidul Național Liberal a auzit mesajul societății și s-a schimbat în bine, în timp ce PSD a rămas același partid nereformat și orientat spre trecut”. Teoria PNL s-a bazat și pe necesitatea ca românii să voteze în cunoștință de cauză și să știe exact cine va fi prim-ministru după 11 decembrie 2016.

Relevantă în acest context este declarația Președintelui Klaus Iohannis conform căreia nu va desemna o persoană condamnată penal pentru conducerea Guvernului³⁵.

PNL a optat în schimb pentru promovarea lui Dacian Cioloș, Premier în funcție, ca fiind vârful de lance al campaniei, și nu un om din interiorul partidului. Dacian Cioloș instalat în funcție după momentul Colectiv, părea a reprezenta imaginea omului

nou în politică, în acord cu noul curent ce se coagula în jurul formațiunii lui Nicușor Dan. Guvernul tehnocrat condus de fostul comisar european a fost varianta de compromis după căderea Cabinetului Ponta, soluție agreată de toate forțele politice, la propunerea Președintelui. PSD a votat atunci pentru investirea Guvernului Cioloș cu rezerva că va monitoriza activitatea fiecărui minister³⁶.

Guvernul tehnocrat avea misiunea de a reșeza marile sisteme sociale pe noi baze într-un drum spre reformă și de a garanta cu expertiza sa măsurile luate. Un an era totuși un timp scurt pentru realizări importante, însă ceea ce rămânea de făcut era înlesnirea unor proiecte bune deja redactate sau în implementare și generarea unor idei noi. Guvernul își asuma promisiunea legii salarizării unitare (care nu a devenit încă realitate), debirocristizarea administrației publice (realizată în parte), o nouă lege a sănătății (a fost plasată în procedură legislativă însă a fost respinsă de camera decizională a noului Parlament), depolitizarea învățământului (începută prin propunerea de introducere a examenelor pentru directorii instituțiilor de învățământ care a fost abrogată recent de Guvernul Grindeanu) etc.

Dacian Cioloș și-a anunțat în data de 17 octombrie 2016 intenția de a continua în fruntea Guvernului și în acest sens, a lansat *Platforma România 100*, un set de principii care avea legătură ca mesaj cu sărbătorirea Centenarului Marii Uniri

(2018). În aceeași logică, PNL a avut ca mesaj de forță candidatura a 100 de oameni noi (care nu au mai fost implicați în politică sau care nu au mai deținut înalte demnități publice). Practic, strategia se contura în jurul numărului 100: 100 de principii, 100 de oameni noi, la 100 de ani de la Marea Unire, în contextul în care PNL a fost partidul care prin liderii săi interbelici, a înfăptuit România mare și modernă. De menționat în aceeași notă au fost și elementele campaniei pentru alegerile locale, unde liberalii au încercat un reviriment al dimensiunii istorice a partidului prin sărbătorirea a 141 de înființare și folosirea sloganului „Reclădim România. Din 1875 în slujba românilor”.

Din cercetările sociologice se observa o creștere a naționalismului românesc³⁷ în sens pozitiv, adică și a unei favorabilități crescute pentru structurile europene. Acest aspect s-a văzut și în campania PSD care a marșat pe sloganul „Îndrăznește să crezi în România”. Amintim că precampania liberarilor a demarat cu un răspuns la sloganul social democraților „Îndrăznește să crezi în România condusă de oameni cinstiți”, alăturând fotografia lui Dacian Cioloș.

Totuși, încercarea PNL de a da un răspuns principalului adversar a eșuat pentru că a lansat mult prea devreme în spațiul public sloganul de precampanie, fiind mai degrabă perceput ca o copie a celui folosit de PSD³⁸. Acest aspect a fost cauzat de faptul că opinia publică nu a avut timpul necesar să asocieze sintagma

„Îndrăznește să crezi în România” cu campania PSD.

În ceea ce privește programele de guvernare, putem spune că în mare măsură cele două partide, PNL³⁹ și PSD⁴⁰, au promovat aceleași idei, cu mici diferențe de abordare sau viziune: promovarea și susținerea capitalului românesc, reforma în Sănătate, reducerea taxelor și impozitelor, reforma în Educație, investiții în infrastructură ș.a.m.d. Aici trebuie să remarcăm efortul PSD de a promova măsuri de dreapta, specifice angajamentelor politice liberale. Această politică a fost începută de social democrați încă din perioada USL, acceptând mai multe idei de dreapta, iar acest lucru se poate vedea foarte bine în Codul Muncii (2016). A fost o măsură strategică luată de PSD în optica ruperii unei părți importante a electoratului dinamic ce acționează, în mod tradițional, în zona economiei private, din orbita ideologică a PNL și atragerea acestuia către stânga politică. Totodată, promovarea unor măsuri de dreapta avea scopul de a crea confuzie la nivelul electoratului din această zonă doctrinară care se vedea satisfăcut în cererile sale de un partid de stânga, chestiune care elimina problema acordării votului pe fundamente ideologice.

O diferență majoră și de nuanță ideologică a rămas totuși impozitarea unică, promovată de PNL și cea diferențiată, susținută de PSD. În plus, în timp ce PNL a susținut salarizarea unitară în sistemul bugetar,

PSD a promovat creșterea salariului minim și mărirea pensiilor. PNL a mai venit cu câteva proiecte, care însă „nu au trecut sticla”: „Casa medicului”, „Măsuri alternative de executare a pedepselor”, programul „Școală după școală”, finalizarea canalului Siret-Bărăgan etc.

La Consiliul Național de Coordonare (CNC) din 9 octombrie 2016 care a validat-o pe Alina Gorghiu, președinte unic al partidului, a participat și Ministrul Sănătății, Vlad Voiculescu. Rămâne celebră replica Alinei Gorghiu ca fiind o invitație în rândurile PNL: „Domnule Ministru v-am văzut, v-am plăcut, ce rămâne de făcut?”.⁴¹ Totuși, a doua zi ministrul a semnat pe listele de susținere ale USR.

CNC al PNL din 24 octombrie 2016 l-a votat cu mare fast pe Dacian Cioloș, prezent la ședință, candidat pentru funcția de Premier. Paradoxal, sigla PNL nu apărea niciunde în sală, un amănunt important dacă ne gândim la eforturile liberalilor de a-l asocia pe Dacian Cioloș cu PNL. Pentru prima oară în cariera sa, Dacian Cioloș a participat la un eveniment eminent politic și a coborât în sală unde a dat mâna cu cei prezenți, pentru că așa cum remarca Gheorghe Falcă, în calitatea sa de șef de campanie, „partidul trebuie să-l simtă”.

Odată făcut pasul dinspre Guvern spre PNL, nu mai rămânea decât promovarea unor idei de campanie atractive, iar lucrurile păreau aranjate.

La puțin timp după strângerea legăturilor dintre Premier și liberali,

USR a anunțat susținerea față de platforma *România 100*, acest fapt neînsemnând în mod obligatoriu o alianță cu PNL.

Pasul al doilea în promovarea lui Dacian Cioloș de către PNL a fost participarea acestuia la mitingul de lansare al candidaților de la București. Conceptul folosit a fost apropiat de cel pe care l-am remarcat și la lansarea candidaturii lui Klaus Iohannis în 2014: eveniment outdoor, cu ecrane și lumini, scenă mare, liderii partidului pe scenă, câțiva speakeri relevanți, filmulețe de campanie pe fundal, activul din toată țara, pancarte și expunere mediatică mare. Locul ales a fost Piața Revoluției, umplută de aproximativ 25 000 de oameni veniți din toate colțurile țării. La eveniment accentul a căzut pe două aspecte: strategia 100 – România 100 – 100 de oameni noi – 100 de ani de la Marea Unire și sloganul „*România înainte*”. Dacian Cioloș și-a făcut apariția spre finalul evenimentului pe o scenă separată (undeva în spatele mulțimii) fără niciun element de identitate vizuală care să-l asocieze cu PNL. Un amănunt mai puțin cunoscut de către publicul larg a fost gestul spontan al Alinei Gorghiu de a-și susține discursul pe scena pe care a vorbit Dacian Cioloș, pentru un plus de notă politică. După terminarea prelegerilor cei doi au străbătut mulțimea ajungând pe scena mare, având în spate cei o sută de oameni noi și sloganul „*România Înainte*”. Trebuie să observăm că aceasta a fost ultima

apariție publică a lui Dacian Cioloș alături de PNL.

Din acest moment premierul nu s-a mai implicat în campanie, nu a mai participat la alte evenimente politice ale PNL și nici nu a avut dese apariții, lăsând senzația că nu se află în campanie. În mod evident, acest comportament a stârnit nemulțumirea activului liberal.

Putem intui din atitudinea sa rezervată în raport cu PNL, că strategia lui Dacian Cioloș a fost de a-și consolida profilul tehnocrat și apolitic. Mai mult, prin modul în care a acceptat mesajele venite dinUSR a sprijinit intrarea acestuia în Parlament. Și din acest motiv, dar și din dorința de a avea un sprijin ulterior în Parlament, liberalii nu i-au considerat pe oamenii lui Nicușor Dan adversari politici, ba chiar Alina Gorghiu în repetate rânduri i-a invitat la colaborare și a salutat susținerea acordată pentru platforma *România 100*. Însă, ceea ce a nemulțumit foarte mult aparatul de partid al PNL au fost declarațiile lui Dacian Cioloș: „O sa votez și PNL, și USR, pentru că sunt două liste”⁴², „Vreau să fiu premierul USR-PNL”⁴³. Acestea nu au făcut altceva decât să pună sare pe rană. Premierul nu a luat în considerare că un partid politic cu structuri la nivel național nu este o fundație și ca urmare, comportamentul unui viitor lider trebuie să fie diferit. Mai mult, PNL este un partid compus din foarte mulți oameni care îl fac să existe, oameni diferiți cu aspirații, cu nemulțumiri, cu orgolii, un partid

care abia reușea să se armonizeze după o fuziune dificilă.

Mai mult decât atât, investiția Guvernului girat de Președinte, a creat un val de așteptare la nivelul activului de partid, a aleșilor locali în special și anume, că pe baza unei guvernări corecte a noului Executiv și fără PSD la cârmă, vor avea șansa câștigării alegerilor parlamentare. Liberalii au sperat că vor găsi înțelegere la Guvern pentru obținerea finanțării comunităților locale și aici ne referim în special la Programul Național de Dezvoltare Locală (PNDL) și ajutorul pentru încălzire, două aspecte care erau esențiale pentru ca edilii să poată obține susținere și să demareze proiecte în comunitățile lor. Faptul că decontările pentru PNDL și finanțarea pentru încălzire păreau că nu mai ajung, nu a fost văzut cu ochi buni de către primarii liberali, care aveau niște răspunsuri de dat unor comunități pe care ceva mai târziu aveau să le cheme la urne.

Pentru aceste alegeri parlamentare primarii au devenit poli foarte importanți, în condițiile în care prin noua lege electorală se revenea la scrutinul de listă în circumscripții județene. Practic, era o nouă rundă de alegeri locale. Fără suportul primarilor, partidele nu aveau prea mari șanse să câștige alegerile.

Ca în mai toate scrutinurile din ultimii ani, dreapta românească avea nevoie de mobilizare la vot. O prezență cât mai mare, ar fi asigurat un scor pe măsură pentru liberali. Scopul era guvernarea, PNL își

dorea și avea nevoie să fie vioara întâi, mai ales după experiența USL, pentru că avea nevoie de un exercițiu guvernamental care să ajute partidul să crească, să se consolideze și să își mulțumească activul, după aproape șapte ani de opoziție și o guvernare eșuată în tandem cu PSD.

În spiritul pătrunderii PSD în spațiul ideologic al drepte, regăsim două mișcări strategice pe agenda campaniei electorale: proiectul care privea eliminarea a 102 taxe și mărirea salariilor bugetarilor. Aceste două proiecte legislative au trecut fulger prin Parlament, fiind adoptate și promulgate. PNL a votat pentru tăierea taxelor și împotriva proiectului care prevedea mărirea salariilor bugetarilor. Președintele a cerut reexaminarea legii celor 102 taxe, însă cererea a fost respinsă. Liberalii au încercat să convingă alegătorii de faptul că PSD se folosește de așa-numitele „pomeni electorale” pentru a le obține voturile, argumentând că dacă într-adevăr este loc pentru aceste măsuri, ele puteau fi adoptate cu foarte mult timp înainte. Contrapartida lor a fost legea salarizării unitare promisă și de Ministrul Muncii, Dragoș Pîslaru, care însă nu s-a mai concretizat. Prin aceste inițiative, PSD a dat un șah politic PNL. A promovat măsuri de dreapta, tăieri de taxe și de impozite și de stânga, mărirea salariilor. Poziția complicată a PNL nu a făcut decât să creeze confuzie la nivelul electoratului de dreapta, care s-a reflectat până la urmă în scorul electoral.

Momentul alegerilor din 11 decembrie 2016 a părut a fi unul de izbăvire pentru PNL, în care se încheia o perioadă de confuzie majoră, reflectată pe toate planurile: ideologic, organizatoric, identitar. Din punct de vedere al desfășurării mecanismului electoral, pentru prima dată în România s-a implementat un sistem de monitorizare în timp real, a prezenței la urne. La ora 10:00, se prezentaseră aproape jumătate din numărul celor care au votat la alegerile locale. Tradiția alegerilor din România postdecembristă ne arată că, în general, bazinul tradițional al PSD se prezintă la vot în primele ore ale dimineții, în timp ce electoratul de dreapta după orele 16:00. Mai mult, s-a observat organizarea foarte bună a rețelei electorale a PSD, aceasta rezultând în câteva fiefuri PSD unde prezența a fost foarte mare până la finalul zilei (Olt – 47.16 %, Teleorman – 46.30%, Dolj – 45,06%, Gorj – 41,67%). La închiderea urnelor prezența la vot în țară era 39,49%. A fost clar pentru specialiști din cifrele prezenței la vot, atât în funcție de regiunile istorice, cât și în funcție de procente, că rezultatul pentru PSD va fi unul foarte bun. Experiențele electorale anterioare ne arată că în mod constant, PSD, indiferent de tipul alegerilor, reușește să mobilizeze la vot între 3.000.000 și 3.500.000 de votanți. Numărul mic de participanți, de puțin peste 7.200.000 lăsa să se întrevadă cu claritate entitatea înfrângerii. După numărarea voturilor la nivel național mandatele au fost împărțite astfel: pentru Camera Deputaților:

- PSD 45.47% / 154 mandate
- PNL 20.04% / 69 mandate
- USR 8.87% / 30 mandate
- UDMR 6.18 % / 21 mandate
- ALDE 5.62% / 20 mandate
- PMP 5.34% / 18 mandate
- Pentru Senat
- PSD – 45.67 % / 67 mandate
- PNL – 20.41 % / 30 mandate
- USR – 8.92% / 13 mandate
- UDMR – 6.24% / 9 mandate
- ALDE – 6% / 9 mandate
- PMP – 5.65% / 8 mandate

Concluzii

În mod normal, nimeni nu se aștepta ca PNL să câștige alegerile, chiar Alina Gorghiu a menționat faptul că important este ca partidul să reușească coagularea unei majorități care să poată guverna. Liberalii își propuseseră să obțină la nivel național un scor cel puțin egal cu cel de la locale.

Nu s-a întâmplat așa din următoarele cauze: a existat o demobilizare a primarilor liberali, aspect ușor de înțeles din cifrele legate de prezența la urne, din cauză că Guvernul nu a răspuns așteptărilor lor și nu a fost al PNL (la nivelul opiniei publice liberalii au decontat guvernarea Cioloș investită cu multe speranțe), lipsa unei coerențe doctrinare care ar fi trebuit să demonstreze că fuziunea a fost realizată și că partidul păstrează moștenirea istorică, demobilizarea activului de partid provenit din fostul PD-L ca urmare a ieșirii din scenă a lui Vasile Blaga, men-

ținerea unor conflicte mărunte în filiale și faptul că pe liste s-au regăsit foarte mulți oameni abia veniți în partid pentru demonstra unui public, care oricum a votat cu USR, că există dorința unei regenerări, în condițiile în care puteau fi identificați tineri fără probleme juridice ce proveneau din organicul partidului.

Dezamăgirea mare pentru liberali a venit de la județele din Ardeal și Banat. În Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Hunedoara, Maramureș, Sălaj, Satu Mare, Timiș alegerile au fost câștigate de PSD. PNL a pierdut deci aproape toată Transilvania, nucleul său dur și bazinul electoral principal. În condițiile unei participări reduse a populației, a participării într-o proporție covârșitoare a votanților bazinelor electorale de stânga, problema a fost lipsa mobilizării la vot, pentru că după cum spuneam doar în fiefurile PSD prezența a sărit peste 45%, chestiune care nu avea cum să fie în avantajul PNL. Ce s-a întâmplat cu primarii liberali din Ardeal? A fost pur și simplu întâmplare, strategie sau o răbufnire? Poate că în contextul fuziunii, nu guvernarea mai este miza pentru activul de partid, ci securizarea puterii locale.

PNL este un partid care pe jumătate a fost foarte mult timp la guvernare (PD-L), iar pe jumătate nu prea a guvernat (PNL). Unii decontau vechile guvernări, în timp ce alții erau oboșiți de atâtea lupte politice fără rezultate semnificative care să le schimbe viața lor în bine.

Fuziunea a fost de asemenea, un proces greoi și obositor.

Alegerile prezidențiale deși motiv de bucurie de moment, nu au oferit o schimbare în viața de zi cu zi a liberalilor. Guvernul Cioloș nu a fost conform așteptărilor, iar listele nu erau cele pe care unii și le-ar fi imaginat, pentru că PNL într-adevăr nu a avut printre candidați niciun om cu probleme juridice sau de integritate, iar de aici multe vociferării în interior. Precum la alegerile locale, acest aspect i-a costat și de această dată. În plus, PNL deși a încercat să se reinventeze făcând apel la dimensiunea sa istorică, mesajul nu a fost suficient de puternic și a nu avut o bază ideologică clară. În condițiile în care nu a existat un lider în jurul căruia partidul să se adune și să apară un vot emoțional, atunci doctrina ar fi fost o alternativă corectă, dacă ar fi fost asumată și interiorizată de întregul partid. Este mai mult decât evident că evoluția mișcărilor civice din România ne arată că oamenii nu se mai adună în jurul unor lideri, ci mai degrabă în jurul unor cauze. Așa s-a întâmplat și în 2014, la alegerile prezidențiale, unde Klaus Iohannis a câștigat pentru că era personificarea luptei împotriva corupției, nu pentru că era vreun politician care mișca masele.

O situație similară cu cea din 11 decembrie 2016, a avut loc la alegerile europarlamentare din 2014 când președintele partidului era Crin Antonescu. Așa cum PNL este în mod real un partid de 30%, așa și

atunci, Crin Antonescu știa că PNL este un partid care poate câștiga 20% din sufragii. Problema a constat în faptul că nu a existat o mobilizare corespunzătoare a activului nici atunci, nici acum, la doi ani distanță.

Concluzia finală ar fi că un partid cu peste o mie de primari nu are voie și nu poate obține un scor de doar 20% în România.

Note

- 1 Raluca Pantazi, „Saga votului uninominal la români. Cine l-a propus, cine l-a susținut și cum l-au calificat politicienii de-a lungul vremii”, în *Hotnews.ro*, 14 decembrie 2012, http://www.hotnews.ro/stirialegeri_parlamentare_2012-13814049-saga-votului-uninominal-romani-cine-propus-cine-sustinut-cum-calificat-politicienii-lungul-vremii.htm (accesat 29.01.2017).
- 2 Parlamentul României, „Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente”, <http://lege5.ro/Gratuit/g4ztknjvge/legea-nr-208-2015-privind-alegerea-senatului-si-a-camerei-deputatilor-precum-si-pentru-organizarea-si-functionarea-autoritatii-electorale-permanente> (accesat 29.01.2017).
- 3 Vezi pentru mai multe detalii Sabin Drăgulin, Silvia Rotaru, „Prezidențialele din 2014: Victor Ponta și surpriza eșecului”, *Sfera Politicii*, volumul XXIII, nr.3 (185), 2015, pp. 115-134. <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/185/pdf/185.11.Dragulin-Rotaru.pdf>, (accesat 29.01.2017).
- 4 SONDAJ DE OPINIE 2015. Cum stă Victor PONTA în sondajul CSOP comandat de liberali. Dar Klaus IOHANNIS? Vom avea alegeri anticipate?, *caleaeuropeană.ro*, <http://www.caleaeuropeana.ro/sonda-j-de-opinie-2015-cum-sta-victor-ponta-in-sondajul-csop-comandat-de-liberali-dar-klaus-iohannis-vom-avea-alegeri-anticipate/> (accesat 28.01.2017).
- 5 Vezi sondaj INSCOP, Barometrul Adevărul despre România, decembrie 2015 <http://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2015/12/Incredere-in-perso-nalitati1.pdf> (accesat 25.01.2017).
- 6 Otilia Ciocan, „Ordonanța de Urgență 55 privind migrația aleșilor locali este neconstituțională. CC: Parlamentul să decidă privind mandatele aleșilor locali care au migrat la alte partide”, *Mediafax.ro*, 17 decembrie 2015, <http://www.mediafax.ro/social/ordonanta-de-urgenta-55-privind-migratia-alesilor-locali-este-neconstitutionala-cc-parlamentul-sa-decida-privind-mandatele-alesilor-locali-care-au-migrat-la-alte-partide-13725951> (accesat 29.01.2017).
- 7 Vezi studiu realizat de Agenția de Răitng Politic, Puterea politică locală. Proiect de geografie electorală despre structura politică a României, septembrie 2013,

- <http://ratingpolitic.ro/wp-content/uploads/2013/09/Raport-ARP-Putere-Politica-Locala.pdf> (accesat 29.01.2017).
- ⁸ Vezi raportul Expert Forum, Situația migrației pe OUG 55/2014, <http://expertforum.ro/primari-migratori/> (accesat 29.01.2017).
- ⁹ Blaga și Gorghiu: Avem cel mai bun scor din 1990, am reușit să reconstruim dreapta, *Digi24.ro*, <http://www.digi24.ro/special/dosare/alegeri-locale-2016/blaga-si-gorghiu-avem-cel-mai-bun-scor-din-1990-am-reusit-sa-reconstruim-dreapta-526165> (accesat 25.01.2017).
- ¹⁰ Vezi Rezultatele finale ale alegerilor locale din 2016 conform Biroului Electoral Central, <http://www.2016bec.ro/rezultate-finale-5-iunie-19-iunie/index.html> (accesat 25.01.2017).
- ¹¹ Alexandra Petrovici, Alina Gorghiu: M-am gândit să îmi dau demisia, *DcNews.ro*, https://www.dcnews.ro/alina-gorghiu-m-am-gandit-sa-imi-dau-demisia_507826.html (accesat 26.01.2017).
- ¹² Dora Vulca, PNL:Furtuna în paharul cu apa. Demisii la sectoare. Bolojan a primit vot de incredere, *Revista 22*, <http://revista22.ro/70254223/scandal-in-pnl-toti-liderii-de-sectoare-au-demisionat-bolojan-a-primit-vot-de-incredere.html> (accesat 25.01.2017).
- ¹³ Carmen Vintilă, Congres la PNL în 2017. Ce au răspuns Blaga și Gorghiu despre șefia partidului, în *Evz.ro*, <http://www.evz.ro/congres-la-pnl-in-2017-ce-au-raspuns-bлага-si-gorghiu-despre-sefia-partidului.html> (accesat 25.01.2017).
- ¹⁴ Vezi Rezultatele finale ale alegerilor locale din 2016 conform Biroului Electoral Central, <http://www.2016bec.ro/rezultate-finale-5-iunie-19-iunie/index.html> (accesat 25.01.2017).
- ¹⁵ Vezi Criterii de integritate pentru candidaturile în numele Partidului Național Liberal <http://pnl.ro/noutati/national/criterii-de-integritate-pentru-candidaturile-in-numele-partidului-national-liberal> (accesat 27.01.2017).
- ¹⁶ Vezi Raport INSCOP "Raportarea populației cu privire la corupție", noiembrie 2015, <http://www.inscop.ro/noiembrie-2015-raportarea-populatiei-la-corupție/> (accesat 24.01.2017).
- ¹⁷ Crișan Andreescu, Alina Gorghiu vrea o lege a răspunderii magistraților, în *DcNews.ro*, https://www.dcnews.ro/alina-gorghiu-vrea-o-lege-a-raspunderii-magistraților_524209.html (accesat 24.01.2017).
- ¹⁸ Alina Gorghiu declara într-o conferință de presă la Craiova, în decembrie 2015: „Să știți că și mie îmi produce mare neplăcere să știu că un coleg care sigur câștigă un municipiu reședință de județ nu poate să mai candideze pentru că are probleme în percepția publică, de integritate, înșă mai bine pierdem câteva voturi acum, la aceste alegeri locale, dar venim cu altă imagine care să fie în asentimentul electoratului din România. □ i așa ne asigurăm de o reformă și o nouă față a PNL.”.
- ¹⁹ Într-un sondaj INSCOP din martie 2016, încrederea românilor în partide politice era la nivelul a 8,3 procente. Vezi sondaj INSCOP, Barometrul – Adevărul despre România, martie 2016, <http://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2016/04/INSCOP-raport->

- martie-2016-INCREDERE-INSTI TUTIL.pdf (accesat 26.01.2017).
- ²⁰ Pentru o prezentare exhaustivă recomandăm Daniel Șandru, **DEMOCRATIZARE ȘI VALORI POLITICE ÎN ROMÂNIA POSTCOMUNISTĂ**, <http://www.danielsandru.ro/democratizare-si-valori-politice-in-romania-postcomunista/> (accesat 27.01.2017).
- ²¹ Birourile de conducere au rămas în schimb, aceleași. Biroul Politic Național (BPN) era încă un format mamut compus, conform Statului, din cei doi copreședinți patru prim-vicepreședinți, 38 vicepreședinți, secretarul general și cei trei secretari adjuncți, 29 de secretari executivi, opt secretari regionali, liderii grupurilor parlamentare, președinții de filiale, copreședinții organizațiilor speciale (tineret, studenți, femei, pensionari, diaspora), foștii președinți naționali și invitații permanenți. Acesta secolunda Comisia de organizare a unificării (COU) formată din copreședinți, prim-vicepreședinți și vicepreședinți. Procedura era următoarea: COU făcea propuneri către BPN, iar acesta decidea prin vot deschis sau secret în funcție de situație (votul secret apărea atunci când era vorba despre persoane). Inexistența COU ar fi îngreunat foarte mult procedura de decizie în BPN, dat fiind numărul mare de componenți. Ar fi fost destul de nepractic să se încerce conturarea unor propuneri în BPN pentru ca mai apoi să fie supuse votului, din rațiuni temporale. Spre exemplu, ședința BPN ulterioară alegerilor locale a durat aproximativ cinci ore, iar acest lucru s-a întâmplat deoarece, aproape toți cei prezenți au luat cuvântul. Toate ședințele BPN erau urmate de declarații sau conferințe de presă susținute de ambii copreședinți, iar ulterior, de președintele unic. Acestea se desfășurau săptămânal sau bilunar, în funcție de necesitățile administrative sau mediatice, pentru că trebuie să spunem că pentru PNL, ședințele conducerii extinse reprezentau o pârgie suplimentară pentru a apărea în spațiul public cu noi mesaje și teme pentru agenda publică, o modalitate de promovare a propriilor proiecte.
- ²² Vezi Angelin Ioan, Cine este Alina Gorghiu și ce face ea pentru PNL și schimbarea susținută de Klaus Iohannis? | **VOCILE DREPTEI**, în *Evz.ro* <http://www.evz.ro/cine-este-alina-gorghiu-si-ce-face-ea-pentru-pnl-si-schimbarea-sustinuta-de-klaus-iohannis-vocile-drepte.html> (accesat 28.01.2017).
- ²³ Stelian Tănase, „Iohannis, liberalii și al doilea mandat la Cotroceni”, 29.01.2017, Stelian Tănase blog, <http://www.steliantanase.ro/iohannis-liberalii-si-al-doilea-mandat-la-cotroceni/> (accesat 30.01.2016).
- ²⁴ În iulie 2015, Vasile Blaga declara la Sălaj: „Partidul trebuie să fie rotund în această vară. Vă doresc să vă înțelegeți cum ne înțelegem noi, eu și cu doamna Gorghiu”. Vezi „Femeile din PNL Neamț, susținute să candideze la locale de Alina Gorghiu și Vasile Blaga”, *Newsallert.ro*, <http://newsallert.ro/femeile-din-pnl-neamt-sustinute-sa-candideze-la-locale-de-alina-gorghiu-si-vasile-blaga> (accesat 29.01.2017).
- ²⁵ În luna noiembrie 2016, Alina Gorghiu avea în sondajul Avangard,

- la capitolul încredere, 28%, în timp ce în martie, într-o cercetare INSCOP, era cotate cu 16%. Vezi „Sondaj Curs – Avangarde: Gabriela Firea-Pandele îi spulbera pe toți liderii politici”
<http://www.aktual24.ro/sondaj-curs-avangarde-gabriela-firea-pandele-ii-spulbera-pe-toti-liderii-politici/> și Barometrul Inscop ”Adevărul despre România”, martie 2016,
<http://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2016/04/INSCOP-raport-martie-2016-Incredere-personalitati.pdf> (accesate 27.01.2016).
- ²⁶ 78% dintre români se uită zilnic la știri televizate. Vezi Adriana Stanca, STUDIU: Cât de mult de uită românii la televizor și ce programe preferă , https://www.realitatea.net/cat-de-mult-de-uita-romanii-la-televizor-si-ce-programe-prefera_1795074.html#sthash.UnL5VVEH.dpuf (accesat 26.01.2017).
- ²⁷ Vezi Decizia Consiliului Național al Audiovizualului nr. 678 din 13.12.2016 privind amendarea cu 30.000 lei a S.C. RIDZONE COMPUTERS S.R.L. pentru postul România TV.
<http://www.cna.ro/IMG/pdf/Dec678-RomaniaTV-xenofobie.pdf> (accesat 26.01.2017).
- ²⁸ Vezi Răzvan Gheorghe, CONFRUNTARE INCENDIARĂ - Dacian Cioloș către Mihai Gâdea: „Antena 3 MINTE, difuzează INFORMAȚII FALSE! NU CRITICA, ci MINCIUNA mă deranjează!” Gâdea este contrariat și RIDICĂ TONUL / LIVE TEXT,
<http://www.evz.ro/confruntarea-dintre-dacian-ciolos-si-mihai-gadea-live-text.html> (accesat 27.01.2017).
- ²⁹ Vezi Ovidiu Poșircă, Cozmin Gușă: Cioloș, „făcut mare” în România de către Iohannis, în *Reportervirtual.ro*, <http://www.reportervirtual.ro/2016/10/cozmin-gusa-ciolos-facut-mare-in-romania-de-catre-iohannis.html> (accesat 27.01.2017).
- ³⁰ Alina Mungiu Pippidi, „Proiectul USR pentru toată România”, *Uniți schimbăm*, 31 iulie 2016
<http://www.unitischimbam.ro/proiectul-usr-pentru-toata-romania/> (accesat 30.01.2017)
- ³¹ ”De ce să mergem pe persoane? Eu, ca alegător, sunt interesat să văd dacă un partid îmi prezintă un program, să îmi arate – așa cum am făcut noi – de unde sunt sursele eîn plus pentru a adopta acele măsuri, ce face pentru această țară pentru a transfera din creșterea economică o parte serioasă în buzunarele românilor și abia după aceea văd care sunt oamenii, fiindcă oamenii pot fi schimbați. (...) Poate premierul, pică, face o prostie, zboară, fuge din România, România ce face? Se blochează? Programul este important” spunea Liviu Dragnea în octombrie 2016. Vezi Dragnea: „Eu vreau un premier român, care să conducă țara lui”, *Agerpres*, <https://www.agerpres.ro/politica/2016/10/28/dragnea-eu-vreau-un-premier-roman-care-sa-conduca-tara-lui-13-05-56>
- ³² Firea: Persoana cea mai îndreptățită să fie prim-ministru este Dragnea; îmi doresc să fie în 2017, *Agerpres* <https://www.agerpres.ro/politica/2016/12/21/firea-persoana-cea-mai-indreptatita-sa-fie-prim-ministru-este-dragnea-imi-doresc-sa-fie-in-2017-22-13-04>
- ³³ Într-un interviu acordat Hotnews, Alina Gorghiu afirma: „Există această disperare la domnul Dragnea, de a ajunge Prim-ministru”.

- ³⁴ Vezi Laura Bernanschi, Alina Gorghiu: Toată conducerea PSD are probleme; o să ajungă să desemneze premier din rândul al șaptelea de la geam, în *News.ro*, <http://www.news.ro/politic-intern/gorghiu-toata-conducerea-psd-are-probleme-o-sa-ajunga-sa-desemneze-premier-din-randul-al-saptelea-de-la-geam-1922412004152016101615582290> (accesat 27.01.2016).
- ³⁵ Vezi Iohannis: „Nu voi desemna un premier urmărit sau condamnat penal”, *Digi24.ro*, <http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/iohannis-indiferent-ce-propun-partidele-nu-voi-desemna-un-premier-urmarit-sau-condamnat-penal-580546> (accesat 28.01.2017).
- ³⁶ PSD susține noul guvern. Liviu Dragnea: Vom monitoriza activitatea fiecărui ministru și minister, *Digi24.ro*, <http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/psd-sustine-noul-guvern-liviu-dragnea-vom-monitoriza-activitatea-fiecarui-ministru-si-minister-457827> (accesat 29.01.2017).
- ³⁷ Vezi Vintilă Mihăilescu, Naționalism, patriotism, cosmopolitism, în *Dilema Veche*, <http://dilemaveche.ro/sectiune/situatiunea/articol/nationalism-patriotism-cosmopolitism-1șicercetareIRES2012„Mândriași disperarea de a fi român”> <http://www.ires.com.ro/articol/212/mandria-si-disperarea-de-a-fi-rom-n> (accesate 27.01.2017).
- ³⁸ Vezi declarația lui Liviu Dragnea - Dragnea: PNL a furat sloganul PSD și trebuie să plătească <https://www.agerpres.ro/politica/2016/10/27/dragnea-pnl-a-furat-sloganul-psd-si-trebuie-sa-plateasca-21-02-41>
- ³⁹ Vezi Programul de guvernare al PNL <http://pnl.ro/noutati/national/100-de-masuri-liberale-in-completarea-proiectelor-prezentate-de-dacian-ciolos-prin-platforma-romania-100> (accesat 27.01.2017).
- ⁴⁰ Vezi Programul de guvernare al PSD http://psd.ro/assets/pdf/Programul_de_guvernare_al_PSD_-_Masuri_pentru_mediul_de_afaceri_-_16.11_.2016_.pdf (accesat 27.01.2017).
- ⁴¹ Alina Neagu, Mesajul Alinei Gorghiu pentru Vlad Voiculescu: Vorba unui slagar celebru, domnule ministru: V-am vazut, mi-ati placut, ce ramane de facut?, în *Hotnews.ro* <http://www.hotnews.ro/stiri-politic-21340007-mesajul-alinei-gorghiu-pentru-vlad-voiculescu-vorba-unui-slagar-celebru-damnule-ministru-vazut-ati-placut-ramane-facut.htm> (accesat 29.01.2017).
- ⁴² Dacian Cioloș: O sa votez și PNL, si USR, pentru ca sunt doualiste, *Hotnews.ro* <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-21452801-dacian-ciolos-votez-pnl-usr-pentru-sunt-doua-liste.htm> (accesat 29.01.2017).
- ⁴³ Dacian Cioloș a DAT CĂRȚILE PE FAȚĂ: „VREAU SĂ FIU PREMIERUL USR-PNL”. Prima reacție a adversarilor: „E semn clar că se pregătește fraudarea alegerilor” Ce spune Alina Gorghiu, *Evs.ro* <http://www.evs.ro/ciolos-premierul-usr-pnl.html> (accesat 29.01.2017).

Bibliografie

Studii în reviste de specialitate:

DRĂGULIN, Sabin, ROTARU, Silvia, „Prezidențialele din 2014: Victor Ponta și surprizele eșecului”, *Sfera Politicii*, volumul XXIII, nr.3 (185), 2015, pp. 115-134, <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/185/pdf/185.11.Dragulin-Rotaru.pdf>

Legislație:

Parlamentul României, „Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente”, <http://lege5.ro/Gratuit/g4ztknjvge/legea-nr-208-2015-privind-alegerea-senatului-si-a-camerei-deputatilor-precum-si-pentru-organizarea-si-funcționarea-autoritatii-electorale-permanente>

Documente oficiale:

Criterii de integritate pentru candidaturile în numele Partidului Național Liberal <http://pnl.ro/noutati/national/criterii-de-integritate-pentru-candidaturile-in-numele-partidului-national-liberal>

Decizia Consiliului Național al Audiovizualului nr. 678 din 13.12.2016 privind amendarea cu 30.000 lei a S.C. RIDZONE COMPUTERS S.R.L. pentru postul România TV. <http://www.cna.ro/IMG/pdf/Dec678-RomaniaTV-xenofobie.pdf>

Programul de guvernare al PNL <http://pnl.ro/noutati/national/100-de-masuri-liberale-in-completarea-proiectelor-prezentate-de-dacian-ciolos-prin-platforma-romania-100>

Programul de guvernare al PSD [\[e_guvernare_al_PSD-Masuri_pentru_mediul_de_afaceri_-_16.11_.2016_.pdf\]\(http://www.2016bec.ro/rezultate-finale-5-iunie-19-iunie/index.html\)](http://psd.ro/assets/pdf/Programul_d</p>
</div>
<div data-bbox=)

Rezultatele finale ale alegerilor locale din 2016 conform Biroului Electoral Central.

<http://www.2016bec.ro/rezultate-finale-5-iunie-19-iunie/index.html>

Rezultatele finale ale alegerilor locale din 2016 conform Biroului Electoral Central.

<http://www.2016bec.ro/rezultate-finale-5-iunie-19-iunie/index.html>

Sondaje și cercetări sociologice:

Barometrul Inscop „Adevărul despre România”, martie 2016, <http://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2016/04/INSCOP-raport-martie-2016-Incredere-personalitati.pdf>

Barometrul Adevărul despre România, Sondaj INSCOP, decembrie 2015 <http://www.inscop.ro/wp-content/uploads/2015/12/Incredere-in-personalitati1.pdf>

Cercetare IRES 2012 „Mândria și disperarea de a fi român” <http://www.ires.com.ro/articol/212/mandria-si-disperarea-de-a-fi-rom-n>

Raport INSCOP „Raportarea populației cu privire la corupție”, noiembrie 2015, <http://www.inscop.ro/noiembrie-2015-raportarea-populatiei-la-coruptie/>

Raportul Expert Forum, Situația migrației pe OUG 55/2014, <http://expertforum.ro/primari-migratori/>

Studiu realizat de Agenția de Raiting Politic, Puterea politică locală. Proiect de geografie electorală

despre structura politică a României, septembrie 2013, <http://ratingpolitic.ro/wp-content/uploads/2013/09/Raport-ARP-Putere-Politica-Locala.pdf>

Resurse online:

Andreescu Crișan, „Alina Gorghiu vrea o lege a răspunderii magistraților”, în *DcNews.ro*, https://www.dcnews.ro/alina-gorghiu-vrea-o-lege-a-raspunderii-magistra-ilor_524209.html

Angelin Ioan, „Cine este Alina Gorghiu și ce face ea pentru PNL și schimbarea susținută de Klaus Iohannis?” | VOCILE DREPTEI, în *Evz.ro* <http://www.evz.ro/cine-este-alina-gorghiu-si-ce-face-ea-pentru-pnl-si-schimbarea-sustinuta-de-klaus-iohannis-vocile-dreptei.html>

Blaga și Gorghiu: Avem cel mai bun scor din 1990, am reușit să reconstruim dreapta, *Digi24.ro*, <http://www.digi24.ro/special/dosare/alegeri-locale-2016/blaga-si-gorghiu-avem-cel-mai-bun-scor-din-1990-am-reusit-sa-reconstruim-dreapta-526165>

Bernanschi Larisa, „Alina Gorghiu: Toată conducerea PSD are probleme; o să ajungă să desemneze premier din rândul al șaptelea de la geam”, în *News.ro*, <http://www.news.ro/politic-intern/gorghiu-toata-conducerea-psd-are-probleme-o-sa-ajunga-sa-desemneze-premier-din-randul-al-saptelea-de-la-geam-1922412004152016101615582290>

Idem, „Reacția lui Dacian Cioloș la solicitarea PNL de a da OUG pentru alegerea primarilor în două tururi: Nu este DEMOCRATIC ca un Guvern independent să MODIFICE o lege politică” în *Evz.ro*,

<http://www.evz.ro/reactia-lui-dacian-ciolos-la-solicitarea-pnl-de-a-da-oug-pentru-alegerea-primarilor-in-doua-tururi.html>

Ciocan Otilia, „Ordonanța de Urgență 55 privind migrația aleșilor locali este neconstituțională. CC: Parlamentul să decidă privind mandatele aleșilor locali care au migrat la alte partide”, *Mediafax.ro*, 17 decembrie 2015, <http://www.mediafax.ro/social/ordonanta-de-urgenta-55-privind-migratia-alesilor-locali-este-neconstituionala-cc-parlamentul-sa-decida-privind-mandatele-alesilor-locali-care-au-migrat-la-alte-partide-13725951>

Dacian Cioloș: O sa votez si PNL, si USR, pentru ca sunt doua liste, *Hotnews.ro* <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-21452801-dacian-ciolos-votez-pnl-usr-pentru-sunt-doua-liste.htm>

Dacian Cioloș a DAT CĂRȚILE PE FAȚĂ: „VREAU SĂ FIU PREMIERUL USR-PNL” | Prima reacție a adversarilor: „E semn clar că se pregătește fraudarea alegerilor” | Ce spune Alina Gorghiu, *Evz.ro* <http://www.evz.ro/ciolos-premierul-usr-pnl.html>

Dragnea: PNL a furat sloganul PSD și trebuie să plătească, *Agerpres*, <https://www.agerpres.ro/politica/2016/10/27/dragnea-pnl-a-furat-sloganul-psd-si-trebuie-sa-plateasca-21-02-41>

Dragnea: PSD, UNPR, ALDE si UDMR au anuntat ca nu vor doua tururi la alegeri. Nu stiu daca premierul Ciolos se mai poate gandi la o ordonanta de urgent, în *Hotnews.ro*, <http://www.hotnews.ro/stiri-politic-20760680-dragnea-psd-unpr-alde-udmr-anuntat-nu-vor-doua-tururi-alegeri-nu-stiu-daca-premierul->

- ciolos-mai-poate-gandi-ordonanta-urgenta.htm
- Dragnea: „Eu vreau un premier român, care să conducă țara lui”, <https://www.agerpres.ro/politica/2016/10/28/dragnea-eu-vreau-un-premier-roman-care-sa-conduca-tara-lui-13-05-56>
- Femeile din PNL Neamț, susținute să candideze la locale de Alina Gorghiu și Vasile Blaga”, *Newsallert.ro*, <http://newsallert.ro/femeile-din-pnl-neamt-sustinute-sa-candideze-la-locale-de-alina-gorghiu-si-vasile-blaga>
- Firea: Persoana cea mai îndreptățită să fie prim-ministru este Dragnea; îmi doresc să fie în 2017, *Agerpres*, <https://www.agerpres.ro/politica/2016/12/21/firea-persoana-cea-mai-indreptatita-sa-fie-prim-ministru-este-dragnea-imi-doresc-sa-fie-in-2017-22-13-04>
- Gheorghe Răzvan, „CONFRUNTARE INCENDIARĂ- Dacian Cioloș către Mihai Gâdea: „Antena 3 MINTE, difuzează INFORMAȚII FALSE! NU CRITICA, ci MINCIUNA mă deranjează!” Gâdea este contrariat și RIDICĂ TONUL / LIVE TEXT”, <http://www.evz.ro/confruntarea-dintre-dacian-ciolos-si-mihai-gadea-live-text.html>
- Iohannis: „Nu voi desemna un premier urmărit sau condamnat penal”, *Digi24.ro*, <http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/iohannis-indiferent-ce-propun-partidele-nu-voi-desemna-un-premier-urmarit-sau-condamnat-penal-580546>
- Mihăilescu Vintilă, „Naționalism, patriotism, cosmopolitism”, în *Dilema Veche*, <http://dilemaveche.ro/sectiune/situati-unea/articol/nationalism-patriotism-cosmopolitism-1>
- Neagu Alina, „Mesajul Alinei Gorghiu pentru Vlad Voiculescu: Vorba unui șlagăr celebru, domnule ministru: V-am văzut, mi-ați plăcut, ce rămâne de făcut?”, în *Hotnews.ro* <http://www.hotnews.ro/stiri-politic-21340007-mesajul-alinei-gorghiu-pentru-vlad-voiculescu-vorba-unui-slagar-celebru-domnule-ministru-vazut-ati-placut-ramane-facut.htm>
- Pantazi Raluca, „Saga votului uninominal la români. Cine l-a propus, cine l-a susținut și cum l-au calificat politicienii de-a lungul vremii”, în *Hot News.ro*, 14 decembrie 2012, http://www.hotnews.ro/stirialegeri-parlamentare_2012-13814049-saga-votului-uninominal-romani-cine-propus-cine-sustinut-cum-calificat-politicienii-lungul-vremii.htm
- Petrovici Alexandra, „Alina Gorghiu: M-am gândit să îmi dau demisia”, *DcNews.ro*, https://www.dcnews.ro/alina-gorghiu-m-am-gandit-sa-imi-dau-demisia_507826.html
- Pippidi Mungiu Alina, „Proiectul USR pentru toată România”, *Uniți schimbăm*, 31 iulie 2016 <http://www.unitischimbam.ro/proiectul-usr-pentru-toata-romania/>
- Poșircă Ovidiu, „Cozmin Gușă: Cioloș, „făcut mare” în România de către Iohannis”, în *Reportervirtual.ro*, <http://www.reportervirtual.ro/2016/10/cozmin-gusa-ciolos-facut-mare-in-romania-de-catre-iohannis.html>
- PSD susține noul guvern. Liviu Dragnea: Vom monitoriza activitatea fiecărui ministru și minister, *Digi24.ro*,

- <http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/psd-sustine-noul-guvern-liviu-dragnea-vom-monitoriza-activitatea-fiecarui-ministru-si-minister-457827>
- Sondaj Curs–Avangarde: „Gabriela Firea-Pandele ii spulbera pe toti liderii politici”, *Aktual24.ro*, <http://www.aktual24.ro/sondaj-curs-avangarde-gabriela-firea-pandele-ii-spulbera-pe-toti-liderii-politici/>
- SONDAJ DE OPINIE 2015. Cum stă Victor PONTA însondajul CSOP comandat de liberali. Dar Klaus IOHANNIS? Vom avea alegeri anticipate?, *caleaeuropeana.ro*, <http://www.caleaeuropeana.ro/sondaj-de-opinie-2015-cum-sta-victor-ponta-in-sondajul-csop-comandat-de-liberali-dar-klaus-iohannis-vom-avea-alegeri-anticipate/> (accesat 28.01.2017).
- Stanca Adriana, „STUDIU: Cât de mult de uită românii la televizor și ce programe preferă”, *Realitatea.net*, https://www.realitatea.net/cat-de-mult-de-uita-romanii-la-televizor-si-ce-programe-prefera_1795074.html#sthash.UnL5VVEH.dpuf
- Șandru Daniel, DEMOCRATIZARE ȘI VALORI POLITICE ÎN ROMÂNIA POSTCOMUNISTĂ, *Daniel Șandru blog*, <http://www.danielsandru.ro/democratizare-si-valori-politice-in-romania-postcomunista/>
- Tănase Stelian, „Iohannis, liberalii și al doilea mandat la Cotroceni”, 29.01.2017, *Stelian Tănase blog*, <http://www.steliantanase.ro/iohannis-liberalii-si-al-doilea-mandat-la-cotroceni/>
- Vintilă Carmen, „Congres la PNL în 2017. Ce au răspuns Blaga și Gorghiu despre șefia partidului”, în *Evz.ro*, <http://www.evz.ro/congres-la-pnl-in-2017-ce-au-raspuns-bлага-si-gorghiu-despre-sefia-partidului.html>
- Vulcan, Dora, „PNL:Furtuna in paharul cu apa. Demisii la sectoare. Bolojan a primit vot de incredere”, *Revista 22*, <http://revista22.ro/70254223/scandal-in-pnl-toti-liderii-de-sectoare-au-demisionat-bolojan-a-primit-vot-de-incredere.html>.